

BANK OF ENGLAND

econoME

decisions matter

Cyflwyniad 2: Sut alla i wneud penderfyniadau gwybodus

Meddyliwch am ddewis y gallai person ifanc ei wneud. Sut allen nhw fynd ati i benderfynu? Pa wybodaeth neu gyngor fyddai'n ddefnyddiol iddyn nhw? Ble gallen nhw ei gael?

Ymuno â
chlwb

Prynu
rhywbeth

Ystyried
gyrfaoedd

Gwneud dewis
sy'n wahanol
i'ch ffrindiau

Dewis
pynciau ysgol
neu TGAU

Amcanion dysgu – bydd y myfyrwyr yn dysgu:

- sut i ofyn cwestiynau sy'n helpu gyda gwneud penderfyniadau
- sut i ddadansoddi gwybodaeth, ac asesu ei dibynadwyedd
- sut i asesu a rheoli risg mewn perthynas â phenderfyniadau ariannol

Deilliannau dysgu:

- Rwy'n gallu egluro sut i wneud dewisiadau gwybodus
- Rwy'n gallu egluro sut mae'r Bank of England yn defnyddio gwahanol ffynonellau gwybodaeth i'w helpu i wneud ei benderfyniadau

Fideo: Sut alla i wneud penderfyniadau gwybodus

Tuedd

Mae rhywbeth yn dangos tuedd pan fydd yn dangos rhywbeth mewn ffordd gadarnhaol neu negyddol sy'n annheg.

Enghreifftiau:

- Gallai hysbyseb ddweud wrthyhch bod cynnyrch bwyd newydd yn isel mewn braster... ond mae'n gadael gwybodaeth bwysig allan – ei fod yn uchel mewn siwgr ac yn ddrud!
- Gallai blogiwr enwog ysgrifennu adolygiad ffafriol am gynnyrch newydd... oherwydd bod y cwmni wedi talu llawer o arian iddo ef neu hi i hybu'r cynnyrch.
- Gallai papur newydd argraffu erthyglau mwy cadarnhaol am dîm pêl-droed penodol... oherwydd bod y golygydd yn ffan.

Er mwyn gwneud ei benderfyniadau i godi neu ostwng y Gyfradd Banc, mae'r Bank of England yn casglu gwybodaeth o amrywiaeth o wahanol ffynonellau.

- Dychmygwch eich bod yn gweithio yn y Bank of England. Gofynnwyd i chi ddarganfod a yw cost siopa wythnosol mewn archfarchnad yn uwch neu'n is nag ar yr un adeg y llynedd.
- Ewch drwy'r gwahanol ffynonellau o wybodaeth a meddyliwch yn ofalus am ba mor ddibynadwy yw pob un. Gall yr holl wybodaeth eich helpu i ddod o hyd i'ch ateb i'w adrodd wrth eich meistr.

EIGHT ROWS

Olew olewydd 1 ltr £3.65
Afocado canolig £0.95
Menyn 250g £1.60
Hylif golr £7.40
Cyw iâr £0

LET'S GO

Grawnfwyd brechwast £1.99
Pizza o'r £2.50
Llaeth £1.09

Kerry Jackson

Sut gall Let's Go godi dros bunt am bedwar peint o laeth? Mae'n wallgo! Rwy'n siŵr mai hanner y pris hwn oedd y llaeth blwyddyn neu ddwy yn ôl.

plain berries

Ymfalchïwn yn ein prisiau a'n gwerth am arian hen ffasiwn. Nid ydym orioed wedi gwerthu'n rhy rad yn ymwybodol ac rydym wedi gweithio'n galed i gadw'n prisiau mor isel â phosibl dros y pum mlynedd diwethaf.

Amcangyfrifon poblogaeth	Blwyddyn 1	Blwyddyn 2
Lloegr	54,856,800	55,268,100
Yr Alban	5,327,700	5,404,700
Cymru	3,082,400	3,113,200
Gogledd Iwerddon	1,829,900	1,862,100

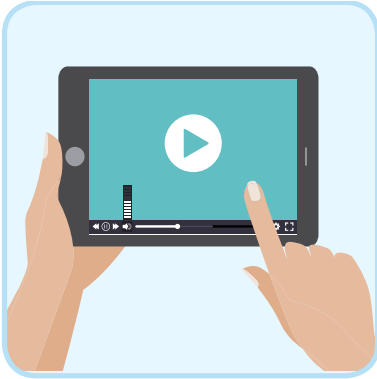

Er mwyn gwneud ei benderfyniadau i godi neu ostwng y Gyfradd Banc, mae'r Bank of England yn casglu gwybodaeth o amrywiaeth o wahanol ffynonellau.

Mae'r Bank of England yn edrych ar brisiau dros 700 o eitemau, o fwyd a dillad i ddodrefn a thocynnau trên. Gelwir hyn y 'fasged o nwyddau'. Mae'r wybodaeth yn cael ei chyfuno â data fel y ffigurau diweithdra a faint mae pobl yn ei wario, er mwyn helpu'r Banc i wneud penderfyniad ynglŷn â chyfraddau llog.

Astudiaeth achos: Isla

Mae Isla, sy'n 15 oed, wedi derbyn £50 ar ei phen-blwydd. Yn ddiweddar, torrodd ei thabled ac mae wir eisiau cael un newydd.

Mae wedi gweld un mae'n ei hoffi mewn hysbyseb ar-lein, ond dydi hi ddim yn gwybod llawer amdani heblaw am y pris.

Mae gan ei ffrind dabled y mae'n ei chymeradwyo, ond mae'n llawer drutach, felly byddai'r rhaid i Isla gynilo am nifer o fisoedd cyn y gallai ei phrynu.

Byddai'n defnyddio'r dabled ar gyfer chwarae gemau, gwrando ar gerddoriaeth, ffrydio ffilmiau, cysylltu â ffrindiau, ac o bryd i'w gilydd cyflwyno gwaith cartref.

Astudiaeth achos: Ibrahim

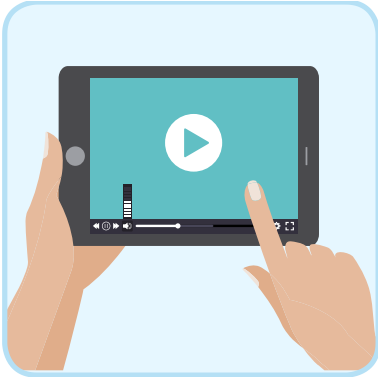
Mae Ibrahim, sy'n 18 oed, yn hoff iawn o yrru ac mae'n ysu am gael ei gar ei hun. Mae ganddo swydd llawn amser, cynilion o £2,000, ac ar hyn o bryd mae'n ychwanegu tua £50 y mis at ei gynilion.

Mae wedi bod yn ei fanc lleol yn gofyn am fenthyciad personol o £4,000 i brynu'r car mae ei eisiau.

Mae'r banc wedi cymeradwyo'r benthyciad, ond os bydd yn benthycu'r arian, bydd rhaid iddo dalu £300 yn ychwanegol yn ôl mewn llog dros y ddwy flynedd nesaf.

Gall fforddio hyn os bydd yn cadw'i swydd. Ar hyn o bryd mae'n mynd i'r gwaith ar y bws ac mae'n hwyr yn aml; pe byddai'n gyrru, byddai'n cyrraedd yn gyflymach a byddai hyn yn cadw'i feistr yn hapus.

Gofyn y cwestiynau cywir

Enghreifftiau ar gyfer Isla:

- Faint o frys sydd arna i o ran cael tabled?
- Pa dabled mae'r adolygwyr yn ei chymeradwyo?
- Sut mae manylion y gwahanol dabledi'n cymharu?

Enghreifftiau ar gyfer Ibrahim:

- Ble alla i gael y gyfradd llog isaf?
- Faint alla i fforddio talu bob mis?
- Faint fydd yn costio i yswirio'r car?

Awgrymiadau defnyddiol ar gyfer chwilio am wybodaeth ar-lein

- **Ystyriwch y pwrpas** – ydy'r wybodaeth wedi ei hysgrifennu i roi gwybodaeth neu i berswadio neu werthu rhywbeth?
- **Gwiriwch yr awdur** – o ble mae'r wybodaeth wedi dod (e.e. ysgrif ymchwil, arbenigwr, fforwm ar-lein, blogiwr)?
- **Gwiriwch y dyddiad** – pa mor hen yw'r wybodaeth? Ydy hi i'r funud?
- **Gwiriwch yr enw parth** – mae [.edu](#) yn sefydliad addysgol, mae [.com](#) neu [.co.uk](#) yn fusnes, fel rheol mae [.org](#) yn elusen neu'n sefydliad di-elw.
- **Gwiriwch am ddolennau** – ydy'r safle'n cysylltu â safleoedd dibynadwy eraill?